



# БУКВАР

И ПЪРВА ЧИТАНКА

СОФИЯ \* 1947



ТОДОР САМОДУМОВ \* ЦЕНКО ЦВЕТАНОВ  
Д-Р Б. ШАНОВ \* РАЙНА ШАРОВА  
ТРАЙКО СИМЕОНОВ

# БУКВАР

И

# ПЪРВА ЧИТАНКА



СОФИЯ \* 1947

ДЪРЖАВНО ИЗДАТЕЛСТВО ПРИ М. Н. П.

БУКВАР И ПЪРВА ЧИТАНКА, УЧЕБНИК ЗА I  
ОТДЕЛЕНИЕ ОТ ТОДОР САМОДУМОВ, ЦЕНКО  
ЦВЕТАНОВ, Д-Р Б. ШАНОВ, РАЙНА ШАРОВА И  
ТРАЙКО СИМЕОНОВ. КАРТИНИ И КОРИЦА —  
ХРИСТО ЛОЗЕВ. КОРЕКТОР И ТЕХНИЧЕСКО  
РЪКОВОДСТВО—ЦЕНКО ЦВЕТАНОВ. III ИЗДАНИЕ.  
№ 287. ТИРАЖ 200,000 БРОЯ. 1947 ГОДИНА.

ПЕЧАТНИЦА Д. ПРОВАДАЛИЕВ — СОФИЯ, ПЛ. СЛАВЕЙКОВ 1







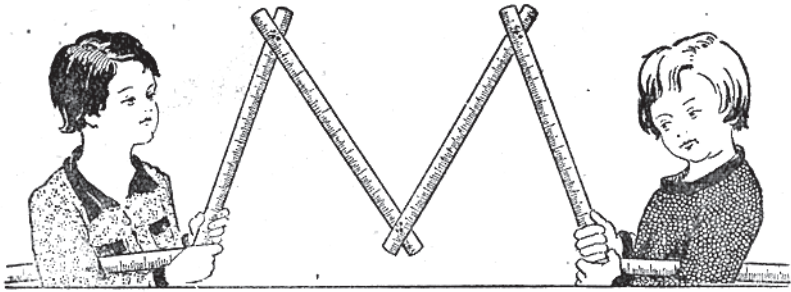
Мама

Мма

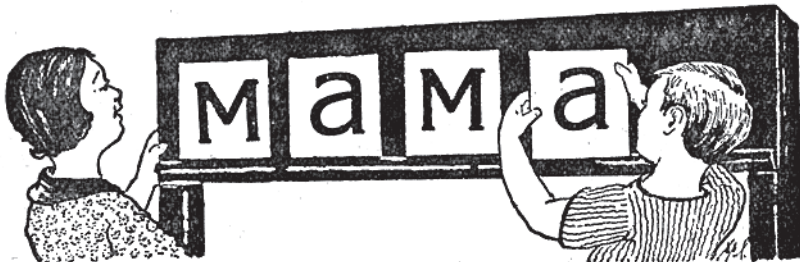
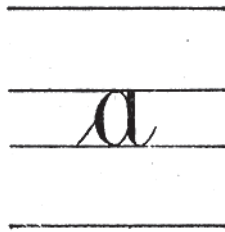
Мама, мама!

Мама

Мма



a





Мими



Мими има



Има и



И






U-u, Mamma!



Mamma una mamma

u  Mamma una

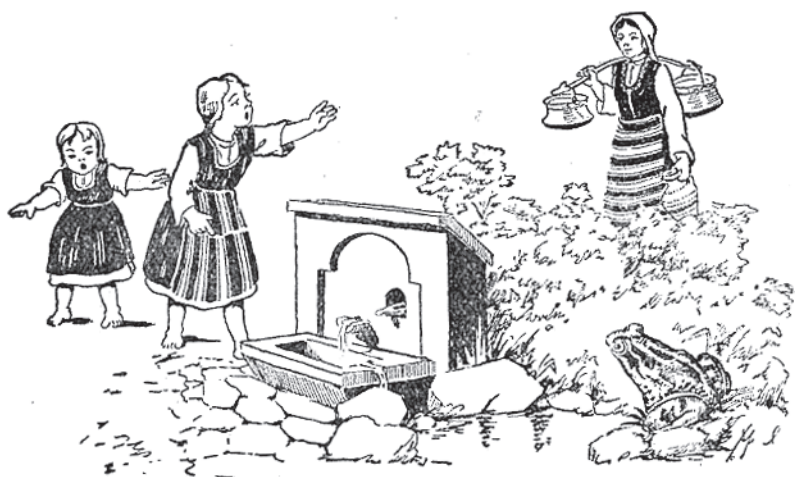
 , a  una .



una







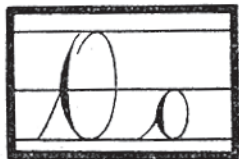
О, мамо!



Мамо, Мими има  .

Мими ми оми  .

Мамо-о!



О, мамо, има



**М**ими.  
**М**оми.

**М**ама.  
**М**ома.

**М**амо!  
**М**ама.



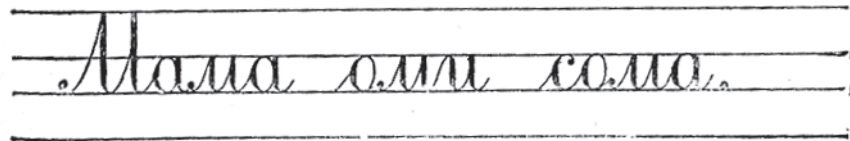
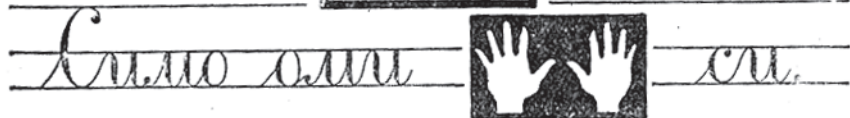
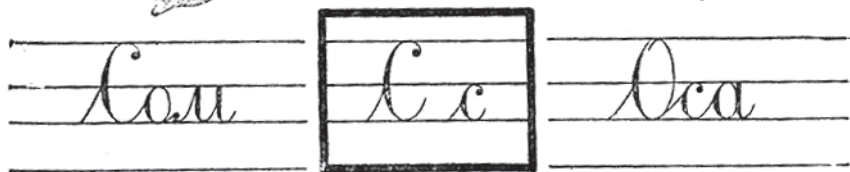


СИМО



-С-с-с!

-Мамо, мамо!





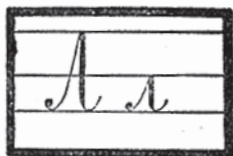
Ла-ла-ла!

Лила, Лило и Мила.



Л ала има сол.  
Л ила соли сом.

Лиса и Лала.



- Лало, има ли



?

- Има, Лиса, има,

ала има и





Ела, мамо!



—Оле-ле-е-е, мамо, ела!

Има  . Оле-ле-е!

—Ела, мила мамо! Ме-е-е!

—М-е-е! Ела, мамо!



С емо се мие.  
Имо се смее.



Смел Симо.

Е е

— Мамо, Симо е смел.



— Мае, а Симо се смее.

— Е-е-е, мила Мамо!

Симо е смел, а Мама  
е мила.

Мама.

Мама ми е меси.

Мила ми е мама!



## Мамино имане Нн

Мама има син на име Нено. Има и мала мома на име Елена. Нено и Елена са мамино имане.

Нено е .

— На-ни, Нено! На-ни, мамин сине!

## Имена

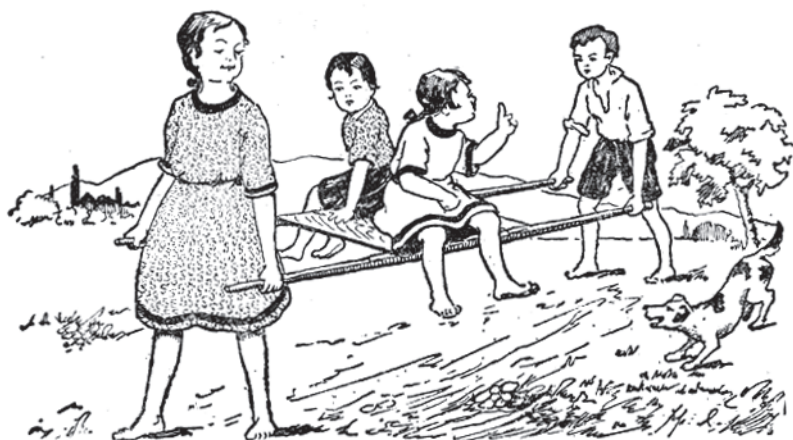
Ние си имаме имена.

Нено е мое име, а Нона — на мама.



Мила, Нино и Лила. Елена, Нено и Мина.





Носило. Н н


Сило и Лала носили

Нено и Елена на носило.

Но Сило не е силен, а

носило се лесно не носи.

— Олеле, мила мамо!

Нено  Елена се смее


СИЛО.





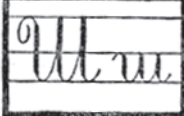
Шишо и Мишо



Шишо има шило. И Мишо има  
шило. Шишо си шије  . И Ми-

шо си шије  , но шије лошо.



Ш-ш, шшшш,   
Оле, шшшш шшшш!



# Муле

У у

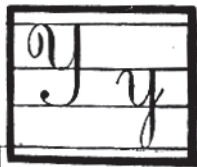
Имаме си  и муле.

Лоша суша е.

— Мамо, имаме ли сено, слама  
и шума?

— Имаме само шума. Лошо е.

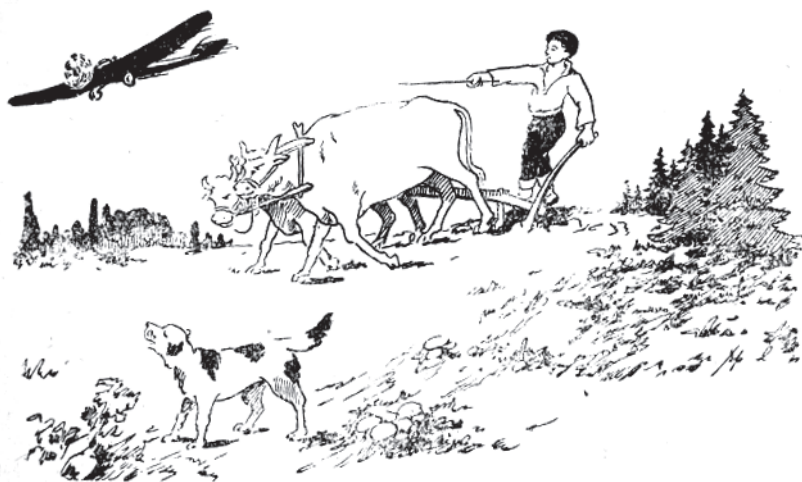
У наше село.



лае: ау, ау, ау! У наше

село има лоши





## На оран



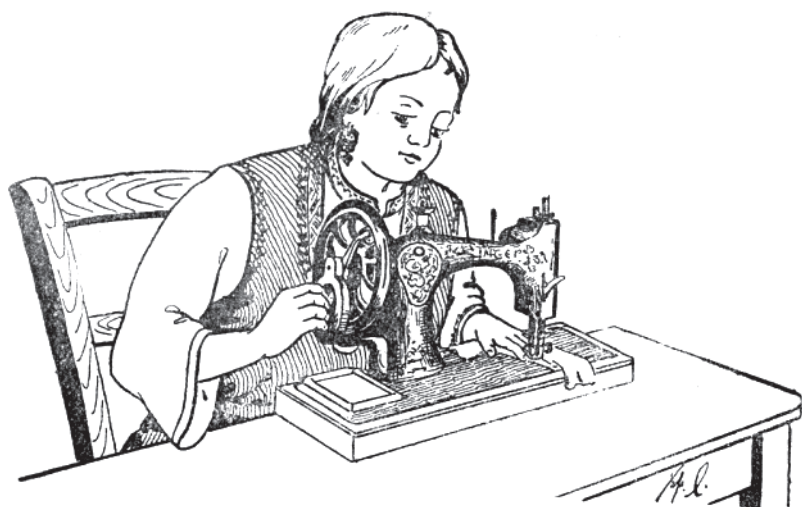
Рано рани наш Руси. Рано рани  
на оран. Ора Руси, ора и се умори.  
Не се оре лесно.

Руси оре, а Шаро лае. Лесно му  
е на Шаро. Само лае.



## Роса


Росна е роса росила,  
рано е мома ранила.



Румена.

Р р

Румена е мила мома.

Има сини  и руса



Рано рани Румена.

Оми се и се среса. Неу-

морна е наша Румена.

Шие на мамина.



## Есенно време

ВВ

Есенно време е. Вали и силно вее:

„В-в-в! В-в-в!“

Веса Веселинова рисува. Нарисува 2 врани. Смее им се:

„Врани, врани, врануши!

Сиви, сиви, сивуши!“

И Вела рисува. Но рисува само вишни и сливи.

Р  р  на Марина





Сиви волове.

В в

Васил Руменов има неорана нива. Оре с 2 сиви вола.

Иван им носи шума и сено. Лошо време е. Иван и Васил не са весели. Васил се умори. В лошо време не се оре лесно.





## Ротата на село Тетово

Ние сме от село Тетово. Ето нашата славна рота.

Тошо свири, а ротата марширува.

— Ура! Ура! Настана мир!

Весело е нашето село. Весели сме и ние.

Маршируваме и играем.





Лелиното теле.

М м

Мама има сестра Мина.

Сивура на лелини Милини

отели шарено теле. Шошо му

носи трева, а то реве мило:

— Ме-е-е! Ме-е-е!

Шошо нарисува телето

на рисувателен лист.



## Гоговата гарга

Гого улови гарга. Шегува се и ѝ говори:

— Говори, гарго, гаргушо! Говори!

— Га-га-га! — отговори му гаргата. Стои и мига. Не е весела.



ана



рева носи



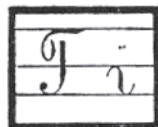
с



.



Гузлар Геро.



Геро има шарена гузла.

Весело и игриво свири.

Свири и на гузлата си

говори: — Гузла, гузла шарена!

Момци и ерлени весели!

Момци и ерлени слушаат

Геровата гузла. Ома ситно,

ситно играе.



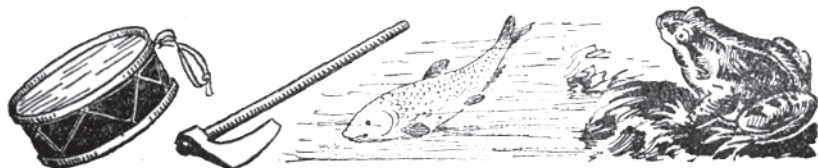
## Баба Бона

ББ

Баба Бона е у нас на гости.  
Стара е нашата баба, но е мно-  
го мила.

Носи ни бонбони и сушени сливи.  
Ние с Борето сме все с баба.

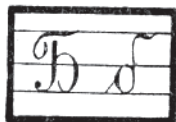
Борис нарисува:







с. Ботево, 5 март.



Бате Борисе,

Имаме си бебе. Името му е Бона. Нами и бабиното име е Бона! Баба е много весела. Весели сме и ние. Само мама е болнава. Бебето ни е ревливо, но е много мило. Ние с баба го бавим.

Сестра ти: Тина.





## Калинка и Босилка Кк

Ние сме 2 сестри. Името на едната е Калинка. Моето име е Босилка.

Татко и мама ни карат на работа. Ние ги слушаме и работим много.

Мама ни скрои нови рокли. Сега ги шие. Много са шарени и красиви роклите ни.

Кирил улови рак —  
рак-осмокрак.





К	к
---	---

Крци има самолет.  
 Бабаи Коста е авиатор.  
 Села ми е у нас. Нагласи ми са-  
 млет от кнла, тел и ластик.  
 Летти како истински.  
 Это как летти в сините небеса!  
 Многу ми е весело.



## Вълк и агне



Тръгнал вълкът на лов. Ето в гората лов готов: малко агне сиво — сиво и игриво. Блее.

— Какво търсиш в гората? — викнал му вълкът страшно. — Скоро тук ела ми в устата!

И лакомникът вълк нагълтал горкото агне.

**Кръстан е от село Ъглен.**



Малкото сърне.

Ъ ъ

Върбан Гръблев е от село  
 Ълен. Първона на лов в гората.  
 Малко сиво сърне се приелие  
 в щулака.

- Гър-р-р! - грълна Върбан.  
 Сърнето се стресна от върма.  
 Влия се скри в въсталака.



## Войник Йонко Йй

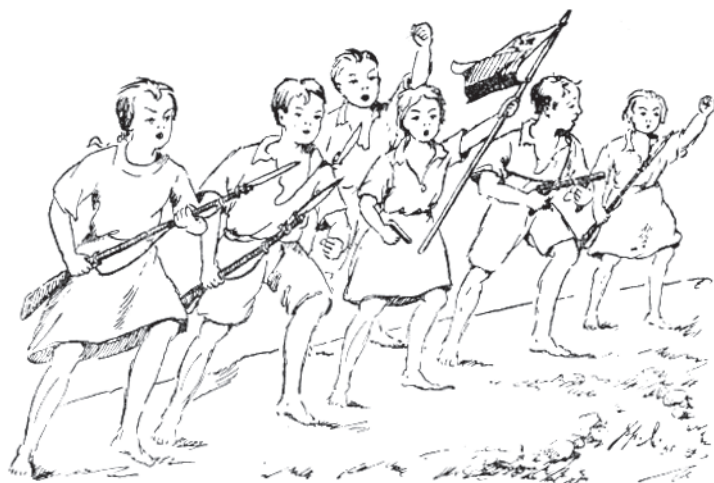
Брат ми Йонко е войник. Славно се би с германските войски. Той носеше байрака на ротата. Но немски куршум го рани в ръката.

Сега го лекува военен лекар.

Брат ми Йонко е герой — има кръст. Носи го на куртката си.

**Героите са наша слава.**





Славна войска.

Ў и

Ето славната войска!

Џонко, Койка и Васил,

Рајна, Шотка и Борил.

Всеки славен е герой

във игра и страшен бой.

Тонли, бием всеки враг,

всѣ се боен наши баиракѣ.



## Ангелина

А

Малка е Ангелина, ала слуша. Сама се мие и реши. Сама слага масата и мете. Все нови рокли шие на куклата си Аглика.

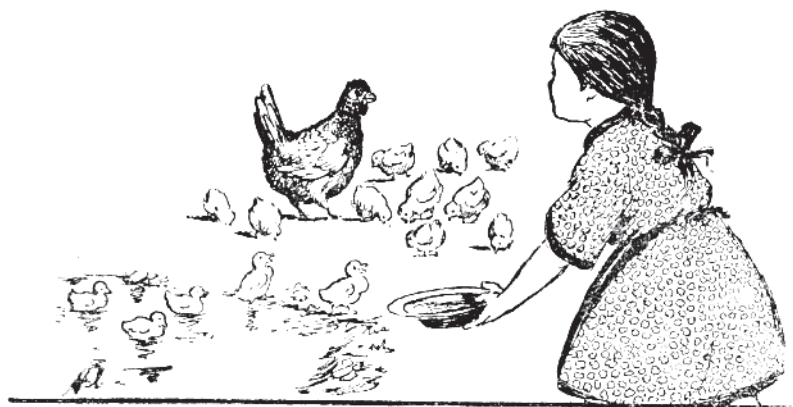
Много е работна Ангелина!

Ана Џовкова.

А

Ана Џовкова е лекарка. Лекува многу болни. Села лекува брат ми Ангел. Той е болен от шарка и врло.

— Ангеле-Бангеле, — говори му лекарката шеговито. Но той не е весел.



## Пилета и патета

П п

Анकिनата кокошка Пернатка  
има 10 пилета и 5 патета.

Руска ги вика:

„Пили-пили, пилета!

Елате си клъвнете просо!

Па-па, патета! Каша съм ви сва-  
рила. Елате си клъвнете!“

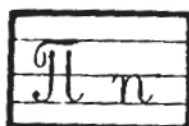
## Скоропоговорка

Петър плет плете —  
по три пръта преплита.

Плети, Петре, плета!



Писмо.



гр. Плевен.....

Мили Петре,

На гора Плевен пристигна  
много войска. Населението се  
трупаше и пееше войнлики песни.

- Това са нашите славни герои!

- говореше баба Асен.

Привет - твой Панайот.



Д д

## Нова година

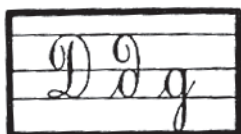
Утре е нова година. Старата си отива. Старо и младо се радва. Новогодишната гостба весело ври в котлето. Баба Донка приготви една крина сушени сливи и круши да ги даде на сурвакарите. А каква Димка току си тананика:

„Добре дошли, драги гости!  
 Драги гости, сурвакари!  
 Сурва, сурва година!  
 Весела година!“





Дълъг Димо.



Дълъг Димо пише много вино.  
Продаде си двата вола, колата,  
и нивите. Пропи си парите  
до стотинка.

После си думаше: — Моето  
богатство отиде у Димитър  
Дъбака. Села неговото семейство  
добръва, а моето гладува.

Вино, вино голо,  
продаде ми вола.

На бати и двата,  
на тати — с колата.



## Яре и вълк

Я я

Едно яре останало само в кошарата. Майка му отишла да пасе. Мляко да му събере.

Дошъл страшен сив вълк. Потропал на вратата.

— Я ми отвори, мило яре! Нося ти мляко и прясна шума.

— Няма да ти отворя! — рекло ярето и подпряло вратата.

Минали дървари. Като ги видял, вълкът се уплашил и се скрил в гората.

Тогав ярето се подало навън и рекло: „Ме-е, вълкът се уплаши от мене!“



Ябълки.

Я	я
---	---

Я поледнете Янка и Стоянка!  
 Колко ябълки са набрали от дядо-  
 вата си Ионкова градина. Яли и  
 се наями, та и престилките си  
 натълили.

Решили да подарят ябълки  
 и на болната си друзарка Де-  
 лянка. Тя отдавна боледува. Лека-  
 рят ѝ предписал да яде ябълки.



33

## Зима

Зима е. Зора се зазори. Здравко се събуди. Стана и излезе навън. Загледа се към Балкана. Там са нашите партизани.

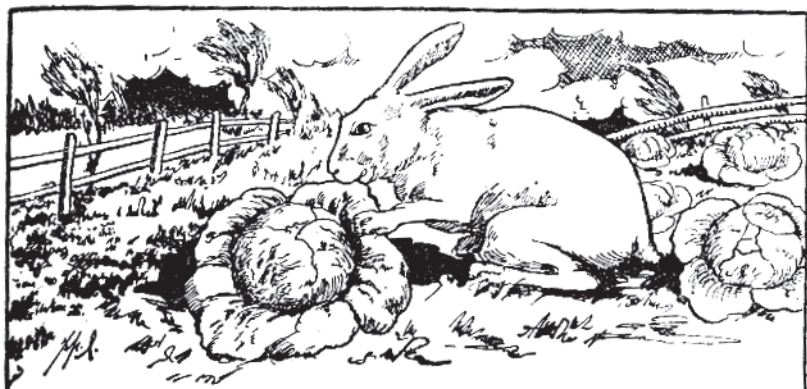
Студен вятър поява. Небето е ясно. Земята е покрита с дебел сняг.

Здравко промълви: „Кой знае къде зъзне сега брат ми Йонко!“

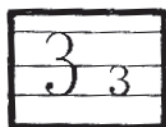
Шаро залая. От ъгъла зад зида се зададе някой.

— Бате Йонко! Идеш ли си?

Брат брата радостно прегърна.



Зайчо на закуска.



=Зеле, зеле, колкото искаш!

каза си Зайчо-Байчо.

-Раз-два - подскокна той и  
влезе в градината.

Запруза Зайчо зелето. Но  
бръмбар бръмна наблизо.

В миг забрави Зайчо сладката  
закуска. В бял се той понесе,  
та в шулка спря се.





## Чавдар войвода

Ч ч
-----

Я надуй, дядо, кавала. След теб да викна  
запея песни за Чавдар. За Чавдар страшен  
войвода — синът на Петко Страшника. Да  
чуют млади и стари и песни  
да пеят за него.

ч
ч

Кой не знае Чавдар войвода?

Кой не е чувал за него? Овча-

ри ли по планината или ора-

чи по нивята?

Той беше крило за сиромаси.

Чер човек, черноок човек, чернобрад,  
черномустакат — черномустакичестичък.



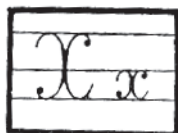
# Хоро

X x

Хоро се вие у наше село. Свирка свири и говори:

„Млади моми и ергени, лудо хоро направете и весело потропнете!“

Мала мома Христинка хоро води.



До Христинка Христо скала  
и подвижва: — Уха-ха! Хона-па!  
Я скачайте, да скачаме! Ха  
тропайте, да тропаме!

Играй и спи на чист въздух!



## Цигулар

Ц ц

Сбирайте се, хей дечица,  
чуйте мойта песенчица!  
Цигу-мигу, хайде хопа!  
Цигу-мигу, тъй се тропа!



## Коза

Коза, коза — козица.  
Дълга, дълга брадица.  
Пийни бистра водица  
във зелена горица.

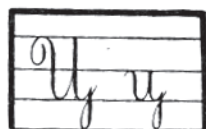
## Гатанка

Цаних, цаних вратарче,  
мурго, черно татарче —  
да си стиска устата,  
да ми пази децата.





Бабо Цено,



Пиша ти това писъмце, за да ти известя, че ние привършихме вече пролетната сеитба.

Двете ниви до Цекон дол посадихме с царевица и цвекло. А в градината до реката посадихме краставици и разни зеленчуци.

Ти как си с здравето?

Матко и мама са здрави.

Сърдечно те целува

с. Церово.

Цончо.



**Ж Ж**

## Житно поле

Жетва е. Цяла бригада жетвари излиза с песни от селото.

Вижте: това е житното поле на нашата земеделска кооперация!

Надлъж и нашир, догдето очите виждат, се простира житно поле.

Машинните жетварки бърже режат житните стъбла и сами ги връзват на снопи.

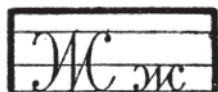
Весели моми и момци-жетвари правят кръстци. А ние малките септемврийчета събираме попадалите класове.

Дядо Живко ни гледа и казва: „Събирайте ги, деца, събирайте! Всеки клас е жълтица“.





Маба се замжени.



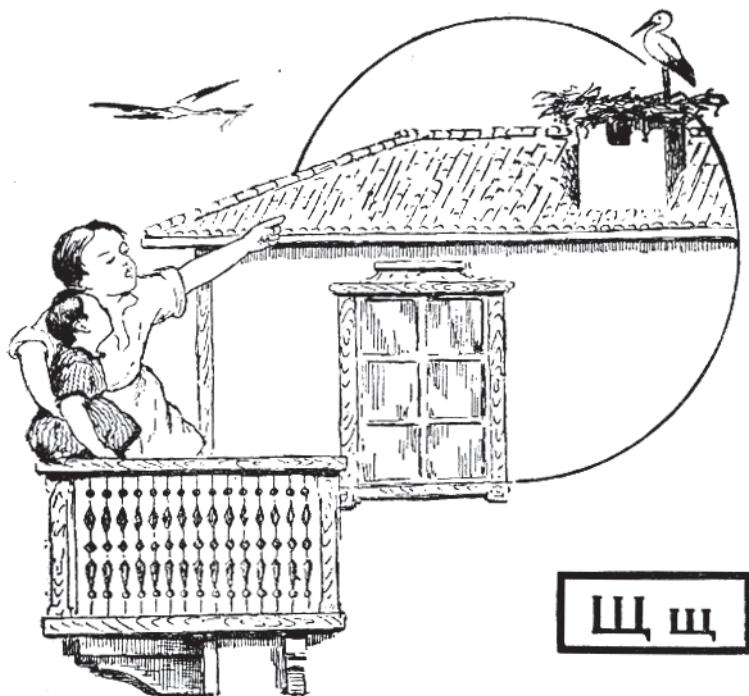
Маба се замжени, Маба Мабу-  
рана. Мени се за крив Раго-Осмо-  
краго. Мелвата се затече и бул-  
ката облече.

Ежко - Бежко ти кулчува,  
най-богато ти дарува.

## Пеперуда



Летяла е пеперуда  
от орачи на копачи.  
Нека падне дъжд,  
да се роди ръж,  
жито, просо, ечемик —  
да нахраним сираци.



Щ щ

## Щъркел

Щъркел шарен, я кажи  
 цяла зима де бе ти?  
 И защо тук не стоя,  
 както ние у дома?  
 Щъркел шарен дългокрак,  
 я затракай трак-трак-трак!

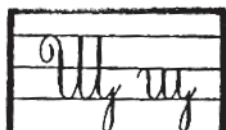
## Майчина отмяна

От училище щом дойде, бебчето ще бави, че да може нещо друго майка ѝ да прави. Ако ли е то заспало, в кухнята помага. А пък някога самичка трапезата слага. И това тя всичко върши весела засмяна. У дома ѝ всички викат — майчина отмяна.

Чичо Стоян



Шурелу.



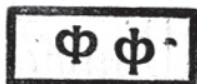
Шурелу шур, шур шурелу -  
над свирците пръв свирелу!  
Нямал свой, нямал брат  
и самия съм гол сирак.  
Гол - не гол, шур шурелу,  
но нами съм пръв свирелу!  
Стоян Дринов.



### Гатанка

По ливади свещи горят.  
Слънце пече, не топи ги,  
вятър вее, не гаси ги.

Що е то?



## Фотограф

Чичо Филип е майстор фотограф. При него идват много хора да се фотографират. Чичо Филип ги нагласява и се скрива под черното платно зад апарата.

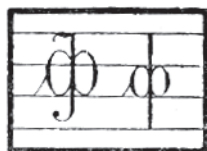
Когато приготви всичко, той казва:

— Мирно! — щраква апарата и снимката е готова.

## Скоропоговорка

Филип преде, Филип тъче —  
филипчани голи ходят.





Филка Карамфилка.  
 Филке, маме, Карамфилке!  
 Що си яла? Що си пила?  
 Че си, Филке, тъй красива  
 кат фиданка във урадинка?  
 - От фасул чорбица,  
 от картоф яхнийка,  
 мляко по паница,  
 хлебец по филмйка!





Ю ю

## Югославянски гостенчета

В селото ни дойдоха много югославянчета. Те пристигнаха от нашата съседка Югославия.

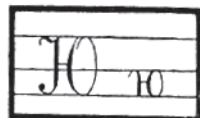
Повечето от тия деца са сирачета. Родителите им загинали в бой с германските поробители.

Българската армия помогна на югославянските войници да изгонят германците.

Малките югославянчета дойдоха при нас боси, окъсани и гладни. Ние ги облякохме и ги храним като наши братчета и сестричета.



Юрко.



През нашето село минаха руски войници от Червената армия. Между войниците имаше едно малко момче-войниче.

Запознахме се с него. Казваше се Юрко. Германците убили баща му и майка му. Той останал крЪгло сираче.

Села Юрко отивал с Червената армия да воюва срещу германците. Той ще влезе с нея в Берлин.

Ние му дадохме ябълки и джам. След това Юрко се качи на едно оръдие „Катюша“ и залпна.

Юначко момче!



ь

## Радостна вест

— Ставай, Кольо! Ставай, сънльо! Оран ни чака! — събуди ме дядо Вельо.

— Оран ли? — попитах сънливо аз и станах.

Дядо Вельо стегна колата и поехме пътя към нивите.

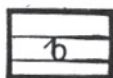
Току-що бяхме стигнали до Щерьовата нива и нещо забръмча над главите ни. Гледаме — самолет лети ниско над нас. Хвърли снопче листчета и отлетя.

Аз събрах няколко. В тях с едри букви пишеше:

**„Войната се свърши. Врагът е победен. Настава време за мирен труд. Радвайте се, българи!“**



Бълария.



Бъларийо, зельо мила,  
зельо, пълна с добрини,  
зельо, що си ме родила,  
моя поклон приими!

Иван Вазов.

Конче.

Тичай, тичай, коньо,  
коньо ветрогоньо!  
Че за мене вайка  
мойта мила майка.

Иван Вазов.







## Гатанки

1. От едно огнище цял свят се грее.
2. Четирима братя все се гонят и не се настигат.
3. Не е изгубила нищо Тодора,  
а все дири нещо из двора.
4. Денем, нощем на лов ходи, без пушка,  
без патрони.
5. Гърбава баба със сребърни обици.
6. Без прозорец, без вратица —  
пълна къща със дечица.
7. Майката като въже, детето като прасе.
8. Чака Чакана, бяга Бегана;  
рипна Чакана, хвана Бегана.





## Свети Кирил и Методий

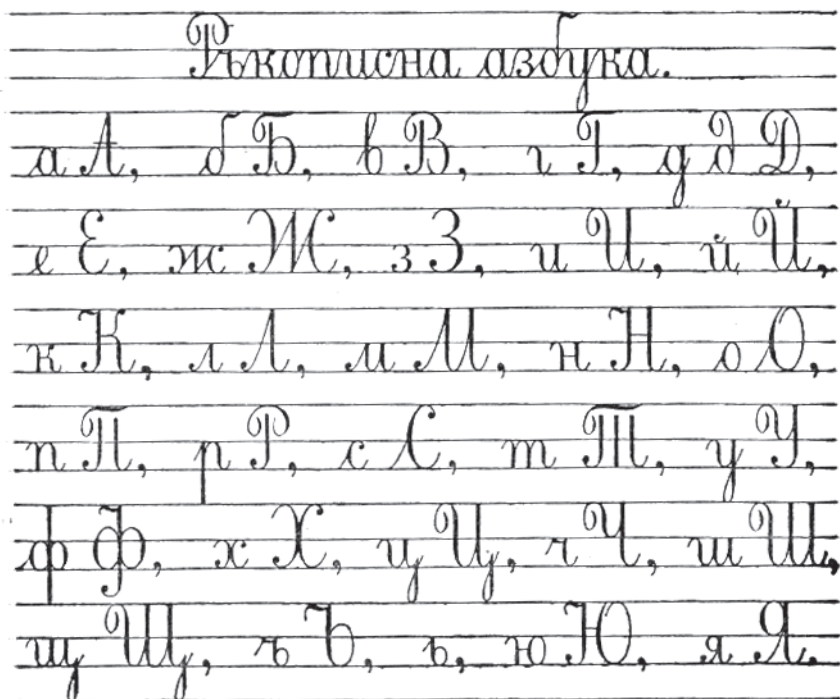
Преди много години братята Кирил и Методий съставили славянската азбука. На тази азбука били написани първите български книги. На нея започнали да пишат и всички други славянски народи.

Заслугата на двамата братя е много голяма. Със своята азбука те дали възможност на всички славянски народи да пишат и да се просвещават със свое писмо и на свой език. Затова ги наричаме славянски просветители.

Всяка година на 24 май ние празнуваме деня на братята Кирил и Методий. Той е най-големият наш училищен празник. Тогава кичим техните ликове с цветя и зеленина в знак на вечна благодарност към великото им дело.

## Печатна азбука

а А, б Б, в В, г Г, д Д, е Е, ж Ж,  
 з З, и И, й Й, к К, л Л, м М, н Н,  
 о О, п П, р Р, с С, т Т, у У, ф Ф,  
 х Х, ц Ц, ч Ч, ш Ш, щ Щ, ъ Ъ,  
 ь, ю Ю, я Я.



# ЧИТАНКА



## Аз съм българче

Аз съм българче. Обичам  
наште планини зелени;  
българин да се наричам  
първа радост е за мене!

Аз съм българче свободно.  
В край свободен аз живея.  
Всичко българско и родно  
любя, тача и милея.

Иван Вазов

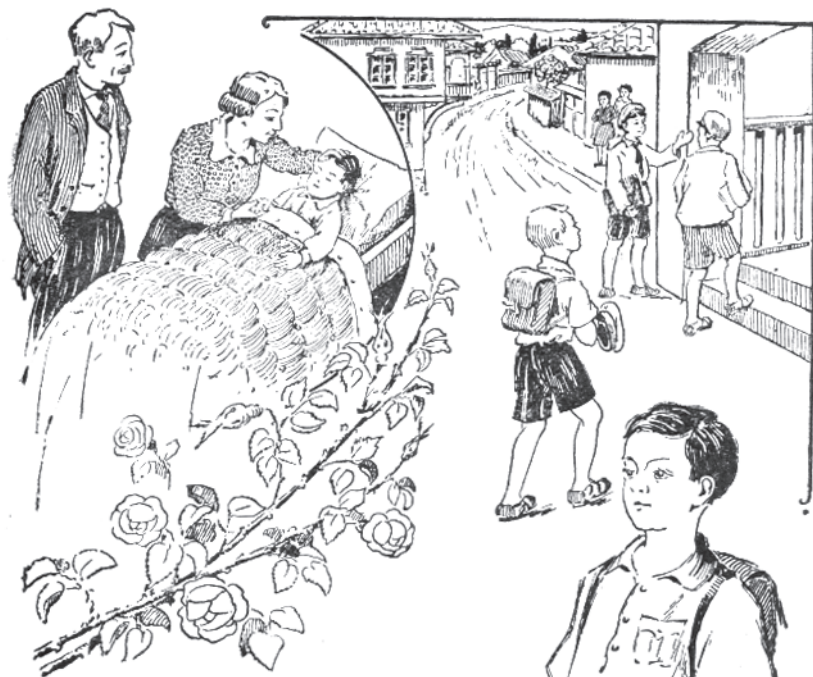


## Кукуригу!

Кукуригу, петльо!  
Утре рано ти,  
слънце щом изгрей,  
радно запей  
и ме разбуди!







Кукуригу, петльо!  
 Гледай във леглото  
 да се не успя —  
 трябва на школото  
 рано да вървя!

Гео Милев







## Най-голямото богатство

Един златар отивал на събор. Нападнали го разбойници и му взели всичките златни и сребърни накити, що носел да продава.

— Главатарьо, — обърнал се златарят към водача на разбойниците — благодаря ви, че ми оставихте най-голямото богатство.

— Казвай, де е то! — изревал главатарят.

— Оставихте ми златните ръце, с които съм направил тия накити. С тях аз пак ще спечеля.

Така станало. Златарят спечелил със своя занаят повече, отколкото му взели, а разбойниците били заловени и осъдени.

Народна приказка



## Мама

Кой ме буди?

Отварям очи. Ах, това е милата ми майчица! Надвесила се над леглото ми, тя оправя с ръка разрошените ми коси и ме милва по сънливото лице. Усмивната и със светнали от радост очи тя ме гледа нежно.

Аз се пробуждам и протягам ръце към мама. И без да искам, извиквам:

— Мамо!

— Няма ли да станеш, детето ми? — казва ми тя. — Виж, топло слънце е огряло в градината.

Колко много обич и каква нежност има в гласа на мама! Обвивам ръце около шията ѝ, а тя лекичко ме повдига от леглото. Тъй хубаво е в прегръдките на мама! Затварям очи и се сгушвам край топлата ѝ шия. . .

Иван Василев

## Най-добричката

Чичо, лельо, како,  
стринке, вуйчо, свако,  
дружки и другари, — всички  
сте добрички.

Ала мила мамо,  
тебе имам само:  
ти ми си една-едничка  
нааай-добричка!

Васил Ив. Стоянов

## Майка

Мамо, мила майчице,  
златна моя сенчице.

Петко Р. Славейков

## Пролетна картина

Зад сините планини почна да светлее. Скоро се показа милото априлско слънце. Неговите лъчи окъпаха събуденото широко поле. Навсякъде миришеше на зеленина и цъфнали овошки.

Тук се обажда гугутка. Там се чува плахият глас на пѣдпѣдѣка. Чучулиги трепкат с крилца в небето и пеят. По трънаците се боричкат врабчета и цвърчат.

Където погледнеш — цялото поле е зелено. Пчелици зузукат над цъфналите цветя. Пеперудки лудо прехвъркват насам-натам. Щурците свирят без отдих. Тих утринен ветрец вълнува вретенилите ниви.

Едно сърце бие усилено и бързо. То е сърцето на пролетта.

Елин Пелин

## За вода

Кавал свири на поляна,  
на поляна край горица,  
млада хубава Стояна  
търчи с менци за водица.

Христо Ботев



## Ластовички



Тази сутрин закусвах на чардака. Слушам: хоп, зачирикаха над главата ми две ластовички. Вият се. Трепкат с криле. После кацнаха на средната гредна на тавана и загледаха. Едната каза:

— Чивик-чи!  
вик, чик-чик-чър-

Другата пък избърбори нещо много дълго:

— Чик-чивик, чивик. Чик-чак-чърр!  
Какво ли си приказват тези ластовички?  
Аз продължих закуската си. Ластовичките летяха като стрели навън-навътре.

Сетих се веднага: — Ще си вият тук гнездо!

Дигнах очи към гредата току над мене. Да, по нея вече имаше петна от кал и сламчици! Ура! След ден-два тук ще имаме ластовиче гнездо.

Антон Страшимиров

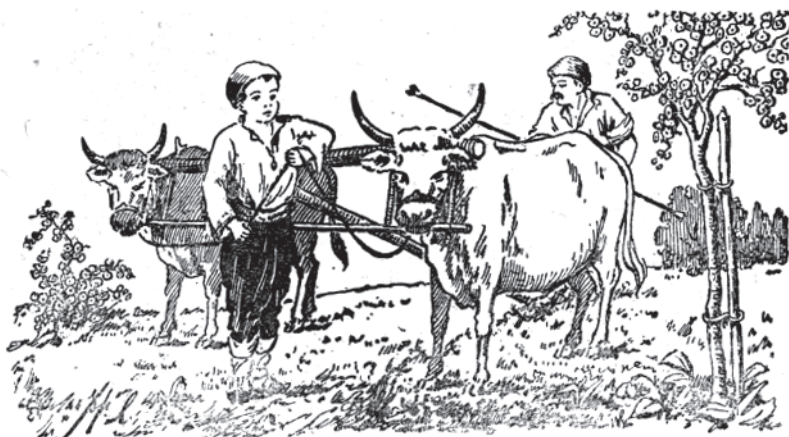




## Седнал дядо на бучка

- Седнал дядо на бучка  
 да си шије торбичка.
- Защо ти е торбичка?
  - Да си собирам желъдец.
  - Защо ти е желъдец?
  - Да си храня прасенца.
  - Защо ти са прасенца?
  - Да ми дават масчица.
  - Защо ти е масчица?
  - Да си мажа колцата.
  - Защо ти са колцата?
  - Да ми возят дръвцата.
  - Защо ти са дръвцата?
  - Да си клада огънец.
  - Защо ти е огънец?
  - Да си топля бабата.
  - Защо ти е бабата?
  - Да ми вари кашица.

Народна разговорка



## Нашите воловци

Имаме два вола — Сивчо и Белчо. Те са най-добрите ни помощници.

Пролет татко ги впряга в ралото и преорава нивите.

Лете след жетва с тях превозваме снопите и вършеем. С тях караме житото на воденицата и пазара.

Есен с тях орем пожънатите ниви и засяваме зимница. С тях прекарваме царевичката и гроздето.

А през зимата татко пак с нашите воловци отива в гората. Оттам докарва дърва, за да се топлим.

Но и ние много се грижим за Сивча и Белча. Добре ги храним и чистим. В обора им винаги постиламе суха слама, та те не лягат на голата земя.

Много голяма полза ни принасят Сивчо и Белчо.

## Пощенски раздавач

Кой почука у дома  
с пълна чанта за писма,  
с номерче върху куртката  
и с фуражка на главата?

Туй е той, туй е той —  
раздавачът бай Драгой!  
Чест и слава на добрите  
раздавачи, из махлите  
що писмата те разнасят —  
радости за нас донасят.

Христо Радевски



## Един за друг

— Ех, рало, рало, — казал волът на ралото — ако не бях аз да те влача по нивите, щеше да стоиш в двора на стопанина, докато изгниеш на дъжда и те проядат червеи.

— Не приказвай така, — обадило се ралото — защото ако не бях аз да поря земята и да заравям семето, зимно време вместо слама ти щеше да ядеш пръст и сняг.

Народна приказка

**ПОСЛОВИЦА.** Сговорна дружина планина по-вдига.



## Ицко партизанчето

Когато партизаните слязоха от Балкана, с тях дойде и Ицко овчарчето. На главата си беше нахлупил голям калпак, а през рамо пушка. Вместо овчарския му пояс — патронташ. Партизаните вървяха след него като след командир. Всички деца от село гледаха и не вярваха на очите си. Кога, кога Ицко е станал партизанин! Той пасеше овцете горе в планината, слизаше сегизтогиз в село, но да е забягвал с партизаните не беше се чуло.

Децата още повече се слисаха, когато наред село той сне пушката и гръмна. Загърмяха и другите партизани.

— Честита ви свобода, селяни!

После всичко се разбра. Малкият Ицко, като пасял овцете, един ден попаднал на самото скривалище на партизаните.



— Пшшт — кимнал му с пръст часовият и той се приближил. — Хляб, малко хляб и сиренце, ако имаш. . . И никому думица!

Ицко изтърсил всичко, що имал в торбицата и хукнал назад. Дядо му спял на кошарата. Той се вмъкнал и задигнал половината хляб и една торбица със сирене. После всеки ден им пренасял. Те му се доверили. Пращали го в селото. Купувал им от кооперацията цигари. Донасял им за стражарите в общината. И нищо на дядо си не казал. Най-после, когато дядо му го усетил, той избягал с тях. Къде е ходил, какво е правил — хората нищо не знаеха. Но ето сега той се връщаше заедно с тях като герой. . .

Стоян Ц. Даскалов

## Първаче

— Мамо, я кажи на Крума  
да ме не закача  
и на мене да не дума:  
„Първолаче-лаче!“

Няма ли и аз да мина?  
Бил съм „първолаче“!  
Ще го питам догодина  
ще ли се закача!

Трайко Симеонов





## Умна глава

Пийнал си хубаво бай Брайко. Грабнал брадвата и отишъл за дърва.

Минал край реката. Видял диви патици. Хвърлил брадвата да улучи някоя. Но патиците хвъркнали, а брадвата потънала в реката.

— Река, дай ми брадвата! — завикал бай Брайко. — Дай ми брадвата или ще те набия.

Реката мълчала. Една жаба си подала главата и започнала да кряка:

— Ква-ха! Ква-ха! . .

— А, смееш ли ми се! — разсърдил се бай Брайко. — Чакай, ще ти кажа аз тебе.

Скочил в реката да я бие, но тя била дълбока и той потънал. Едва го спасили да се не удави.

Ценко Цветанов



## Баба и внуче

Има си баба внуче. Мъничко, ала хитричко. Ядат му се ябълки. Но кошницата е високо.

— Бабо, била ли си мъничка?

— Била съм, бабиното.

— Бабо, когато си била малка, играла ли си на топка?

— Играла съм.

— Бабо, вземи една ябълка от кошницата! Хвърли я като топка! Да си спомниш годините, когато си била малка. Аз ще се мъча да я хвана. Ако се натърти, не бива да се слага в кошницата. Може да изгние.

Ще повреди и другите ябълки. Ще я измия и ще я излапам.

— Ами ако я хванеш? — попита баба му.

— Ако я хвана . . . няма да крия: пак ще я омия, сладко аз ще я изям, да стана голям, та ябълки да си вземам сам!

Ран Босилек



## Гатанка

Душа няма, а е жива,  
уста няма, а говори.  
Щом листата си разтвори,  
става дружка приказлива.  
Що е то?

Трайко Симеонов

## Пръстеното петле



Мало и голямо тичаше към панаира. И Ванката тръгна. Бяха му дали пет лева. Той здраво ги стискаше в джеба си. Вървеше и се чудеше за какво да ги даде. На панаира продаваха различни и все хубави неща.

Изведнаж Ванката се намери пред бараката с петлетата. До паници и гърнета на една маса стояха много петлета от пръст.

Без да се двоуми, Ванката подаде петте лева на продавача. Грабна едно от петлетата и го наду.

— Пи-у-у! — писна петлето. Ванката подскочи на един крак от радост.

Целия ден той не сие петлето от устата си.

Константин Константинов

## Ябълка

Не вей, ветре, не люлей ме!  
 Че съм добър род родила —  
 на две вейка три ябълки,  
 три ябълки, все червенки  
 и на дъх са темяновки,  
 в средината — белоснежки!

Народна песен



## На жетва

Вятър люлее  
зряла пшеница,  
Станка през нея  
пей песенчица.

Пее, отива  
Станка да сvari  
в бащина нива  
морни жетвари.

Малка и боса  
в двете ръчици  
стомнички носи  
с хладна водица.

Асен Босев





## В горите

В горите, в горите,  
 в горите зелени ах, знам —  
 тъй много цветя има там,  
 къпини и дренки  
 и гъбки червенки,  
 и птички и песни,  
 и ягодки пресни —  
 тъй много, тъй много са там!  
 Вървете да идем,  
 да идем, вървете! Ура!  
 В зелената, хладна гора!..  
 И там до насита  
 цветя вий берете  
 и черни къпини  
 и сладки малини —  
 в зелената хладна гора!

Гео Милев



## Убитата птичка



Една малка птичка кацна на една слива и почна глас да извива. Тая весела певица бе долетяла от близката горица.

Но в миг на улицата се чу вик. Едно палаво дете бързо долетя и прашка изкусно завъртя. С малката си десница улучи милата певица.

И падна птичката щастлива от китната слива.

— Що ти сторих, дете? — тя искаше да каже. И човчица отвори даже. — Аз само пеех и мирничко живеех. На малките ми деца кой ще дава сега зрънца?

Елин Пелин

## Зелена гора

Горо ле, горо зелена,  
пътят ми не е оттука,  
ала оттука ще мина,  
че имаш сянка дебела  
и бистра вода студена!

Народна песен

## Ордени

Батко се върна от фронта с три ордена на гърдите. Единият беше български, другият югославянски, а третият съветски. И трите бяха за храброст. Те чудно блестяха на гърдите му.

— Първият — казваше ни батко — получих при Страцин. Влязох в самия бункер на германците и ги излових живи!

— Ама наистина живи?

— Живи. Пък втория получих, задето помагахме на братята югославяни при Драва. Там без малко щяхме да се удавим, но помощ на братята дадохме. . .

— Е, какво пише на него? Кой е тоя дето е изобразен? . .

— Това е техният Тито, техният любим водач. Мало и голямо там вика: „Живио Тито! . . Тито е наш! Ми смо Титови!“ . .

— Третият е пък от братушките, нашите освободители. Бихме се рамо до рамо с тях.



При Балатон нашият полк се отличи... Като пробихме линията на немците, нямаше спиране вече. Затова ни поздравиха чак от Москва. Великият Сталин ни поздравя! Батко подигна с ръка руския орден с червената петолъчна звезда. Очите ни съвсем се ослепиха. Стаята се изпълни сякаш с руски, български и югославски войници, които си подават братски ръце.

Стоян Ц. Даскалов

## Наше село

Хубаво е наше село!  
На селата е начело.  
А къщата му какви са,  
колко хубави, добри са!

Драго ми е да ги гледам,  
наредени ред по редом.  
Виждете как са подредени  
и с градини оградени!

В тез градини има чудни  
цветя, птички ранобудни,  
сладкопойни и игриви;  
круши, ябълки и сливи...

Петко Р. Славейков





## Пастирче

— Митко! Митко! — гали го майка му.  
— Стани, чедо, време е да ходиш с кравите.

Митко се обърна мързеливо, прозина се и стана. Слънцето го плисна в очите с поток светлина. Потърка си сънливите очи. Отиде при кладенеца, плисна се със студена вода и тръгна към обора.

Двете кротки крави преживяха сладко. Гледаха го приятелски с влажните си очи. Митко ги отвърза, дръпна се назад и извика:

— Хайде! Гяя!

— Ох, защо ги пущаш? Да беше хапнал нещо! — каза майка му.

— Не ми се яде! — отвърна Митко и нарами торбичката. Той знае какво има в нея: парче сирене, две-три глави лук, сол и комат хляб. Това му е яденето за цял ден.

Митко се запъти към „Бранището“. Там се събираха другарите му — пастирчета. Не



се излъга — те бяха се събрали вече и печеха гъби.

— Митката! Митката иде! — викнаха и с радост го посрещнаха всички.

Георги Караславов



## Гатанка

Без мене не могат цветята,  
 без мене не могат нивята,  
 без мене не може гората...  
 Не ги ли споходя на време,  
 там всичко започва да дреме, —  
 и грижи налягат селяка.  
 Умислен той жадно ме чака.  
 А дойда ли? Вижте го вие:  
 той бяга от мен и се крие.

Е, тогаз —  
 кой съм аз?

Асен Разцветников



## Милковият татко

Милко се връщаше от училище. Когато се приближи до тяхната къща, сестричката му Цонка го посрещна със светнали от радост очи:

— Батко, знаеш ли новото?

— Какво? Татко ли си дойде?

— Да!

Милко подскокна и хукна към къщи.

Баща му беше боец. Цели пет месеца той се би при Драва и Мур с германците. Цели пет месеца се би за свободата на

нашата родина. Сега той се върна като герой от фронта, герой от нашата Първа армия.

Милко блъсна пътната врата, затича се към милия си татко и радостно го прегърна.

Ангел Каралийчев

## Посмали, манго

Отишъл манго в гората за дърва. Шумка паднала и трепнало манговото юнашко сърце. Той хвърлил брадвата и хукнал да бяга. Стигнал въщи и завикал:

— Жено, жено, остави се!

— Какво има, мъжо?

— Да видиш, жено, каква голяма мечка видях! Колкото планината голяма!

— Посмали, манго!

— Ех, да не беше голяма колкото планината, ама от къща по-голяма беше.

— Посмали, манго!

— Горе-долу колкото вратата беше.

— Посмали, манго!

— Колкото стола беше.

— Посмали, манго!

— Ех, жено, как да ти кажа! Шумка шумна, сърце трепна и аз — дим да ме няма!

Народна приказка

ПОСЛОВИЦА. На страха очите са големи.



## Гергьовден

Утре е Гергьовден. Цялото село се оглася от блеене на агънца. Всички се готвят за празника и са весели.

Моми, момци и дечурлига с пеѐни слизат откъм гората. Те носят зелен бук, цъфнал глог и здравец.

Всички кичат врати и прозорци със зеленина. Децата ходят от къща на къща, гледат и се наддумват коя порта е най-хубаво укичена.

Рано сутринта мало и голямо отива на извора. Всички се мият със студена вода, за да им е леко през лятото.

Младите връзват люлки о зелени дървета. Люлеят се за здраве. Сред мегдана на кичест орех е окачен голям кантар. Там се теглят млади и стари.

Иван Кирилов



## Чудният свирач

— Бабино юначе,  
с рунтаво калпаче —  
хайде засвири ми  
и развесели ме!  
Грабна си Михалчо  
медното кавалче,  
па хоро захвана  
като на поляна.  
Баба му Добруша  
весело го слуша.  
Заиграха всички —  
братя и сестрички.  
— Браво на Михалча  
с медното кавалче! —  
рече баба Добра,  
па като му стана  
и хоро захвана,



макар да е стара,  
ситно, ситно кара.  
— Хи-ха, хайде, хопа! —  
като млада тропа,  
тропа, не престава  
всички надиграва.

Младен Исаев



## Великденска радост

Сини, жълти и червени, в малко кошче  
наредени, пъстри шарени яйца.

— Ще се чукнем хей, деца!

Ето, вижте там на скрина — вкусни,  
меки, подсладени, ред по редом наредени  
— кузунаци, кузунаци...

Тук елате, хей, юнаци!

Само, който не посяга, който слуша и  
не вика, ще получи кузунак... Ще получи  
и яйца, да се радва от сърце...

Богдан Овесянин

## Първи май

Първи май, първи май! —  
 Пее родният ни край!  
 Пее весел и свободен —  
 днес е празник всенароден  
 на децата и цветята,  
 на труда и свободата!

Асен Босев

## Лисичино лозе

— Хайде, кумчо Вълчо, да идем на лозе.  
 Ще си хапнем грозде — рекла Лиса.

— Страх ме е от пъдаря — Вълчо отговаря. — Сега той се крие. Да не ни убие?

— О, Вълчо, що думаш? Мое си е лозето. Аз му бера гроздето — рекла Лиса.

— Добре тогава. Драго ми става. Такова нещо още не съм ял. Вярвай, грозде не съм крал.

Отишли двама. Но беда голяма. Едва Вълчо що хапнал и пъдарят се задал. Хукнала първа Лисана.

— Кумице, какво стана? Нали е твое лозето?!

— Мое, твое, бягай! Мое е лозето, но чуждо е гроздето.

Народна приказка

**ПОСЛОВИЦА. На лъжата краката са къси.**

## Малкият спортист

Ритай топка, карай лодка,  
сутрин, вечер — на разходка.  
Плавай, карай колела,  
пущай пъстри хвърчила!  
Конче яхай, или пеш  
в планините горе беж!..  
Вечно пъргав, здрав и чист —  
аз съм малкият спортист!

Елисавета Багряна



## Гостенка

— Зу, зу, зу! — забръмча и захвърка осата. Поиска да бъде гостенка на пчелата.

— Кой е тука и зузукá? — пчелата попита осата.

— Аз, пчелке, аз! На гости ида у вас.

— Ти, оске, ти! Как се тъй сети?

— Самичка у дома, рекох си на ума: да отида и повидя моята сестрица, милата пчелица

— Бива, оске, да си жива! Но я кажи  
и не ме лъжи! Обичая, що го зная, да  
надничаш във съдеца и открадваш от ме-  
деца, остави ли го? Забрави ли го?

— Зън-мън!.. Зън-мън!

— Вън-вън!.. Вън-вън!

Чичо Стоян



## Гатанка

Две спокойни езерца —  
имате ги вий, деца.  
Биват черни и кафени,  
или сини и зелени.  
Щом ви някой наскърби,  
сещате се, може би,  
двете езерца игриви  
се напълват и преливат.  
Весели кога сте вий —  
блясък, радост в тях се крий.  
Имате ги всички, всички.  
Що е то? — ... (икчичО).

Младен Исаев

## Сърдитко

Все за нещо ще намери  
да се начумери:  
ту млекото му горещо,  
ту пък друго нещо.

И защото Петко вкъщи  
често тъй се мръщи —  
Николинка, Ваньо, Митко  
викат му „Сърдитко“.

Чичо Стоян



## Врабчета

Скарали се наред двора три врабчета  
сиви, сиви и свадливи. Кряскали, кълвали  
се и се люто били. Не било за нищо друго,  
— за трошица хлебец. Всяко пищи, всяко  
иска таз трошица дребна и се блъска и се  
бие със сила последна.

— Чив-чив-чив! — писка първи врабчо  
сив.



— Див-див-див! — му отвърща другият  
креслив.

— Дай-дай-дай! — третото не трай.

— Не се май! Не се май! — шепне  
Маца. И както тя си знай, на борбата тури  
край!

Елин Пелин

## Пчела

Леко лети малка пчела,  
леко лети по росица,  
по росица, по тревица  
да събира медовина  
медовина, жълт ми восък.  
Носи медец у гърненце,  
носи восък у паничка,  
а паничката — жълтичка.

Народна песен

## Гатанка

Дълга, дълга бърборанка — няма кости,  
няма сянка. Пей и тича пълзишката през  
полята и нивята.

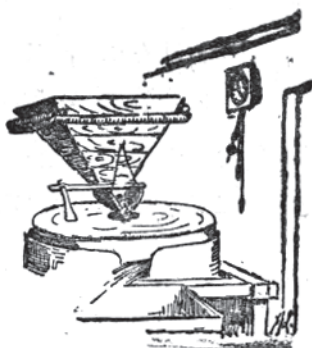
Щом я слънце дълго грее, тя започва  
да слабее. Тя започва да се свива и да  
става мълчалива.

Но записка ли я дъжд, тя набъбва  
изведнъж. И тогаз расте, пълнее — пей,  
лудува и се смее.

Асен Разцветников

## Гатанка

Воденичка на стеничка —  
денем, нощем не спира,  
работа си намира:  
чука, трака, отпява,  
дига глъчка и врява.  
Сто години вървяла,  
нито зрънце не смляла.  
Шо е то?



Асен Разцветников

## Вълк и котка

Народна приказка

**Котката.** Защо бягаш, кумчо Вълчо? Кой те гони?

**Вълкът.** Моля ти се, Котанке, помогни ми! Гонят ме кучета и ловци! Каж ми по-скоро, къде да се скрия!

**Котката.** Влизай бързо в дядовия Димов двор! Дядо Димо е добър човек. Той ще те скрие.

**Вълкът.** Не смея да вляза, Котанке. Лятос му изядох агне.

**Котката.** Тогава се мушни насреща! Там живее овчарят Стоян. Вярвам да те запази.

**Вълкът.** И там не смея да отида. Есенес му грабнах най-хубавата овца.

**Котката.** Влизай тогава у Петканови!  
Бай Петкан е много милостив.

**Вълкът.** Ох, с какви очи ще се покажа  
пред него. Миналото лято му изядох вол.

**Котката.** Ех, кумчо Вълчо, тогава ти си  
загубен. Който върши зло, добро не намира.

Ангел Каралийчев

## Гатанка



Нямам аз глава, очи,  
ни нозе, нито ръце,  
а пък бие и бучи  
в мен мотор вместо сърце.

Имам само две крила,  
за нозе — две колела.  
Птица не съм, а летя  
като птица по света.

Нося хора и писма  
вред по цялата земя.  
В лека броня обкован,  
що съм аз? — (налпореА).

Елисавета Багряна



## Излет

Дайте ми чорапи,  
дайте ми обуца!  
Колко е добричка  
мама, че ме пуца!

Палтото на рамо,  
хляба във торбичка...  
Колко много мама  
е към мен добричка!

Шаро, ти се връщай,  
дириш си белята, —  
само хора ходят  
горе в планината!

Оле, закъснявам,  
тръгнаха са всички!  
Сбогом, татко, мамо,  
колко сте добрички!

Дора Габе

## Съдържание на читанката

	стр.
1. Аз съм българче, стих. — Иван Вазов . . . . .	59
2. Кукуругу! — стих. — Гео Милев . . . . .	60
3. Най-голямото богатство — народна приказка . . . . .	62
4. Мама, разказ — Иван Василев . . . . .	63
5. Най-добричката, стих. — Васил Из. Стоянов . . . . .	64
6. Майка, стих. — Петко Р. Славейков . . . . .	64
7. Пролетна картина, разказ — Елин Пелин . . . . .	65
8. За вода, стих. — Христо Ботев . . . . .	65
9. Ластовички, разказче — Антон Страшимиров . . . . .	66
10. Седнал дядо на бучка — народна разговорка . . . . .	67
11. Нашите воловци, разказ — Мала Мин. . . . .	68
12. Пощенски раздавач, стих. — Христо Радевски . . . . .	69
13. Един за друг — народна приказка . . . . .	69
14. Ицко партизанчето, разказ — Стоян Ц. Даскалов . . . . .	70
15. Първаче, стих. — Трайко Симеонов . . . . .	71
16. Умна глава, приказка — Ценко Цветанов . . . . .	72
17. Баба и внуче, разказ — Ран Босилек . . . . .	73
18. Гатанка, стих. — Трайко Симеонов . . . . .	74
19. Пръстеното петле, разказ — К. Константинов . . . . .	75
20. Ябълка — народна песен . . . . .	75
21. На кетва, стих. — Асен Босев . . . . .	76
22. В горите, стих. Гео Милев . . . . .	77
23. Убитата птичка, разказ — Елин Пелин . . . . .	78
24. Зелена гора — народна песен . . . . .	78
25. Ордени, разказ — Стоян Ц. Даскалов . . . . .	79
26. Наше село, стих. — Петко Р. Славейков . . . . .	80
27. Пастирче, разказ — Георги Караславов . . . . .	81
28. Гатанка, стих. — Асен Разцветников . . . . .	82
29. Милковият татко, разказ — Ангел Каралийчев . . . . .	83
30. Посмали, манго! — народна приказка . . . . .	84
31. Гергьовден, разказ — Иван Кирилов . . . . .	85
32. Чудният свирач, стих. — Младен Исаев . . . . .	86
33. Великденска радост, разказ — Богдан Овесянин . . . . .	87
34. Лъсви май, стих. — Асен Босев . . . . .	88
35. Лисичино лозе — народна приказка . . . . .	88
36. Малкият спортист, стих. — Елисавета Багряна . . . . .	89
37. Гостенка — Чичо Стоян . . . . .	89
38. Гатанка, стих. — Младен Исаев . . . . .	90
39. Сърдитко, стих. — Чичо Стоян . . . . .	91
40. Вrabчeтa, разказ — Елин Пелин . . . . .	91
41. Пчeлa — народна песен . . . . .	92
42. Гатанка — Ас. Разцветников . . . . .	92
43. Гатанка, стих. — Асен Разцветников . . . . .	93
44. Вълк и котка, приказка — Ангел Каралийчев . . . . .	93
45. Гатанка, стих. — Елисавета Багряна . . . . .	94
46. Излет, стих. — Дара Габе . . . . .	95





**ЦЕНА 35 ЛЕВА**